

Barbak, A. (2018). Sürdürülebilir güvenlik yaklaşımı ve kamu yönetimi ilişkisi üzerine kavramsal bir inceleme. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Aralık 2018, 20(2), 37-50.

SÜRDÜRÜLEBİLİR GÜVENLİK YAKLAŞIMI VE KAMU YÖNETİMİ İLİŞKİSİ ÜZERİNE KAVRAMSAL BİR İNCELEME

AHMET BARBAK¹

ÖZ

Bu çalışma, sürdürülebilir güvenlik yaklaşımı ve kamu yönetimi arasındaki ilişkiyi kavramsal olarak incelemektedir. Sürdürülebilir güvenlik, kalkınma ile güvenlik arasında nedensellik ilişkisi kuran sürdürülebilir kalkınma politikası içerisindeki en son güvenlik anlayışını temsil etmektedir. Sürdürülebilir güvenlik yaklaşımına göre, sadece güvenlik sorunlarına ve devlete odaklanmak yerine bireylerin ve toplulukların güvenlik koşullarını olumsuz etkileyen, kalkınma ve çevre sorunlarına ilişkin kök nedenlere odaklanılmalıdır. Bu yönüyle, sürdürülebilir güvenlik ulusal güvenlik anlayışının ve buna ait ulusal güvenlik örgütlenmesinin değişimini talep etmektedir. Çalışma öncelikle sürdürülebilir güvenlik yaklaşımını ilgili literatür ve politika belgelerinden incelemekte; daha sonra bu yaklaşımın kamu yönetimi bağlamında sonuçlarını tartışmaktadır. Bu kapsamda, sürdürülebilir güvenlik henüz gelişmekte olan bir yaklaşım olarak kamu yönetiminde uzun vadeli, stratejik yönetim ve uzgörüye dayanan, eşgüdüm ve politika uyumunun öne çıktığı bir güvenlik örgütlenmesine işaret etmektedir. Sürdürülebilir güvenlik örgütlenmesini ise, etkililik-hesapverebilirlik ve kısa vade-uzun vade dengeleri yanında çok disiplinli ve bütünlük bir kamu politikası sürecinin biçimlendireceği ileri sürülebilir. Bu güvenlik yaklaşımı çerçevesinde güvenlik etiğinin gelişmesi; yönetimde "ekonomi-güvenlik" ve "kentleşme-güvenlik" ilişkileri ile kentsel güvenlik politikalarının öne çıkması olası görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, Sürdürülebilir Kalkınma, Sürdürülebilir Güvenlik, Kamu Yönetimi.

JEL Kodları: D73, F50, L38, Q01.

A CONCEPTUAL EXAMINATION ON THE RELATIONSHIP BETWEEN SUSTAINABLE SECURITY APPROACH AND PUBLIC ADMINISTRATION

ABSTRACT

This study examines conceptually the relationship between sustainable security approach and public administration. Sustainable security represents the latest approach to security understanding within sustainable development policy which establishes a causality relationship between security and development. According to sustainable security approach, the focus should be on developmental and environmental root causes that undermine security conditions of individuals and communities, rather than on merely security issues and the state. In this respect, sustainable security approach contends that national security paradigm and pertinent security organization should change accordingly. The study first examines sustainable security approach drawing upon pertinent literature and policy documents. Then it discusses its implications for public administration. In this context, as an emerging security approach, sustainable security points to a long-reaching security organization in public administration, which relies on strategic management and foresight, and where coordination and policy coherence come to forefront. It can be asserted that sustainable security organization will be shaped by a public policy process which is multidisciplinary and integrated, in addition to the balances between effectiveness and accountability as well as between short-term and long-term. It is likely that a relevant security ethics will emerge and the relationships of both "economics-security" and "urbanization-security" as well as urban security policies will come to the fore.

Keywords: Sustainability, Sustainable Development, Sustainable Security, Public Administration.

JEL Codes: D73, F50, L38, Q01.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, abarbak01@gmail.com - ORCID: 0000-0001-6573-6308

GİRİŞ

Güvenlik, tarihte hem bireylerin hem de devletlerin varoluşsal ihtiyacı olagelmış; bireyler ve devletler kendilerini güvende hissedecekleri bir çevre oluşturmaya ya da böyle bir çevrenin içinde yer almaya gayret göstermişlerdir. 16'ncı yüzyıldan itibaren Toplumsal Sözleşmeci düşün² çerçevesinde gelişerek 1648 Vesfalya Barışının devletler arasında eşitlik, egemenlik ve iç işlere karışmama ilkeleri yanında 1789 Fransız Devriminin ulus bilinci tarafından biçimlendirilerek son halini 20'nci yüzyılda ulusal egemenlik (siyasi) ve bürokratik örgütlenme (idari) ile alan modern ulus devlette, birey ve devlet güvenliği arasında yurttaşlık üzerinden kurumsal bir bağ oluşturulduğu görülür (Beriş, 2007: 64-136). Bu çerçevede, güç kullanma (ya da şiddet uygulama) araçlarının tek bir egemen gücün elinde merkezileşmesini öngören modern ulus devlet, yurttaşların güvenliğini sağlamada başat kurum olagelmış (Weber, 1946: 77-128; Giddens, 1987: 166-182); bu devletin güvenlik anlayışı da 20'nci yüzyılın ortasında *ulusal güvenlik* kavramıyla son halini almıştır (Grondin, 2004: 14-18).³

Ulusal güvenlik (devleti) anlayışının tanımlayıcı özelliği, güvenlik politikası sürecinde başvuru nesnesi ve analiz seviyesi olarak devleti esas almasıdır (Buzan vd., 1998: 36). 1980'lerde Birleşmiş Milletler (BM)'in sürdürülebilir kalkınma politikasıyla ulusal güvenlik anlayışında değişim ortaya çıkmış; bu kapsamda, güvenlik ve kalkınma politikalarının bütünleşik olarak yürütülmesi talep edilmiştir. Buna göre, güvenliğin sağlanması için asgari bir kalkınma, kalkınma için de asgari bir güvenlik gereklidir (United Nations, 1987; UNDP, 1994: 3-4; Gänzle, 2009: 14; Amer vd., 2012: 1-3; United Nations, 2015). Güvenlik anlayışındaki bu değişim, 1990'lı yıllardan itibaren BM'nin *insani güvenlik* yaklaşımında somutlaşmıştır. İnsani güvenlik, devlet odaklı bir güvenlik yaklaşımından birey odaklı bir güvenlik yaklaşımına geçişi temsil etmektedir. Bu çerçevede, askeri politika, yöntem ve araçlara dayalı ulusal güvenlik yaklaşımından çok boyutlu bir güvenlik yaklaşımına geçilmeye başlanmıştır.

Ancak Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nde 11 Eylül 2001 günü gerçekleşen saldırılardan sonra, terörizm ile mücadele gerekçesiyle ulusal güvenlik anlayışına ve ağırlıklı olarak askeri güç kullanımına dayanan güvenlik uygulamaları Afganistan ve Irak örnekleriyle birlikte tekrar öne çıkmıştır. Sürdürülebilir güvenlik, bahsedilen bu geri dönüşe bir tepki olarak ortaya çıkmış ve esas olarak ulusal güvenlik politikalarını bireylerin güvenlik ihtiyaçları ve çevre sorunlarına ilişkin çözüm arayışlarıyla dengelemeye yönelik bir yöntem önermiştir. İnsani güvenliğin, karşılıklı bağımlılık ilişkisi içerisinde devlet odaklı ulusal güvenliği tamamlayıcı nitelikte olduğu vurgulanmakta (Rubenstein, 2017: 225-243); bununla birlikte, sürdürülebilir güvenlik yaklaşımının böyle bir iddiası bulunmamaktadır. Kavramsal olarak, insani güvenlik BM'nin insani kalkınma⁴ kavramıyla, sürdürülebilir güvenlik ise sürdürülebilir kalkınma ile eşleştirilebilir.

Sürdürülebilir güvenlik yaklaşımının, geçen on yıl içerisinde sürdürülebilir kalkınmanın güvenlik yaklaşımı olarak geliştiği ve BM'nin 2030 sürdürülebilir kalkınma gündemi çerçevesinde uluslararası politika alanında daha da ilerleyeceği söylenebilir. Bu kapsamda, sürdürülebilir kalkınma gündeminin bu son güvenlik yaklaşımının devletlerin kamu yönetimleri (özellikle güvenlik yönetimi alanında) için sonuçları olacaktır. Çalışma, sürdürülebilir güvenlik yaklaşımını kamu yönetimi ile ilişkisi bağlamında kavramsal olarak incelemektedir. Bu maksatla, öncelikle sürdürülebilir güvenlik yaklaşımının tanımlayıcı özellikleri ve bileşenleri analitik olarak ortaya konulmakta; daha sonra kamu yönetimi (kamu örgütlenmesi, kamu politikası süreci, kamu hizmeti sunumu) bağlamında ne ifade ettiği ve böylece nasıl bir kamu yönetimi öngördüğü tartışılmaktadır.

1. SÜRDÜRÜLEBİLİR GÜVENLİK

1.1. Köken: Sürdürülebilirlik-Kalkınma İlişkisi

Sürdürülebilir güvenlik yaklaşımı, köken itibarıyla *sürdürülebilirlik* kavramının ulusal ve uluslararası kamu politikası süreçlerini biçimlendiren bir ilkeye dönüşmesiyle, *sürdürülebilir kalkınma* gündemi çerçevesinde ortaya çıkmıştır. Çevre sorunları, iklim değişimi, yoksulluk ve bunların sonucunda artan eşitsizliklerin yol açtığı toplumsal/toplumlar arası gerilimlere çözüm olarak sunulan sürdürülebilir kalkınma (Giovannoni ve

² Toplumsal Sözleşmeci düşün için Niccolo Macchiavelli (1469-1527), Jean Bodin (1530-1596), Thomas Hobbes (1588-1679), John Locke (1632-1704), Montesquieu (1689-1755), Jean Jacques Rousseau (1712-1778) ve John Stuart Mill (1806-1873) tarafından yazılan eserlere bakılabilir.

³ Bu tip devlete "ulusal güvenlik devleti" denilmektedir. Özellikle NATO'nun kurucu başat gücü olan ve diğer üye devletlerin güvenlik örgütlenmelerini biçimlendiren (Truman Doktrini ve Marshall Yardımları dâhil) ABD'nin, silahlı kuvvetlerinde eşgüdüm sağlamak amacıyla sürekli bir Genelkurmay Başkanlığı oluşturması, Ulusal Güvenlik Yasası (1947) kabul etmesi ve Ulusal Güvenlik Konseyi (Türkiye örneğinde Milli Güvenlik Kurulu) kurması, bu güvenlik anlayışının ürünleri olarak ele alınabilir. Bkz. Grondin (2004).

⁴ İnsani kalkınma (human development) yaklaşımı, kalkınmaya mikro seviyede bakmakta; ekonomik sistemde bireylerin refahına, fırsatlarına ve tercihlerine odaklanmaktadır. Buna göre, insanların refahı sadece ekonomik büyüme yoluyla değil, yaşam koşullarının iyileştirilmesi yoluyla da artacaktır. Ayrıntılı bilgi için bkz. UNDP (1990).

Fabiatti, 2014: 21-40), BM'nin Brundtland Raporu'nda, "günümüzün ihtiyaçlarını, gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama yeteneğinden ödün vermeden karşılayan kalkınma" olarak tanımlanmıştır (United Nations, 1987). Sürdürülebilir kalkınma yaklaşımı çevresel, toplumsal ve ekonomik sorunların politika ve karar verme süreçlerinde bütünleştirilmesini ve bu çerçevede bütünleşik bir bakış açısının yerleştirilmesini öngörmektedir (Dernbach, 2003: 250-258).

Sürdürülebilir kalkınma yaklaşımında sürdürülebilirlik, *nesiller arası eşitlik* ilkesi üzerine inşa edilmiştir. Mevcut doğal kaynakların gelecek nesiller için korunmasını esas alan eşitlik ilkesi, sürdürülebilir kalkınma politikasını bu yönüyle çevre politikalarından ayırmakta ve doğal kaynakların üretilen sermaye mallarıyla ikame edilemeyeceği savına dayanmaktadır (Beder, 2000: 228). Sürdürülebilirlik, hem mali hem de toplumsal ve çevresel boyutları birlikte dikkate alan bütünleşik bir çerçevede örgütlerin, bireylerin, toplumların ve devletlerin birbirleriyle etkileşimini gerektirir (Gray, 2010: 57). İnsan ve tabiat ilişkisine dayanan çevresel bağlamdaki ilk sürdürülebilirlik tartışmaları, sınai kalkınmanın yol açtığı çevre sorunları üzerine odaklanmış ve insan eylemleri ile yerkürenin doğal süreçleri arasında bir denge kurmayı amaçlamıştır (United Nations, 1972; Kidd, 1992: 5-12). Zira sürdürülebilir olmayan uygulamalar meteoroloji, içme suyu, deniz seviyeleri, ekin ve balık verimliliği, hastalık oranları ve canlı türlerinin varlığı ile ilgili sorunlara yol açmakta; bunlar ise, sorunlarla başa çıkma gücü olmayan devletlerde siyasal, ekonomik ve toplumsal istikrarsızlıklara yol açmaktadır (Hartman, 2012: 5).

Sürdürülebilirlik kavramı ekonomik, toplumsal, kültürel, siyasal ve çevresel sorunları *sistem yaklaşımı* çerçevesinde ele almaktadır. Sistem yaklaşımı, bir sistemi oluşturan ve karşılıklı ilişki içerisindeki bileşenlerin birbirleriyle ve dış çevreyle etkileşimine odaklanan bir düşünme biçimi öngörür. Buna göre, tüm yapılar çevresiyle kaynak (para, mal, bilgi vb.) alış verişinde olan açık sistemlerdir (Gallopín, 2003: 9;19-20). Günümüzde, sürdürülebilirlik kavramının çevre sorunları yanında siyasal, ekonomik ve toplumsal sorun alanlarıyla daha fazla ilişkilendirilmesi yönünde bir talep gelişmekte ve bütünleşik sürdürülebilirlik yaklaşımının gerekliliği vurgulanmaktadır (Drexhage ve Murphy, 2010: 20; Giovannoni ve Fabiatti, 2014: 21-40). Sistem yaklaşımı ve düşüncesinin bir ilkesi olan sürdürülebilirlik, dünyanın tüm toplumsal, ekonomik ve ekolojik karmaşıklığı içerisinde etkileşimli bir sistem olarak görülmesini ve zaman ufkunun gelecek nesilleri olumsuz etkileyebilecek sonuçların öngörülmesini ve önlenmesini sağlayacak kadar uzatılmasını gerektirmektedir (Orr, 2011: 38).

Sürdürülebilirliğin ekolojik ve sosyo-ekonomik sistemlerin etkileşim içerisinde, karmaşık ve uyum sağlayıcı oldukları yönündeki yaklaşımı (Levin, 2006: 328; Robinson, 2004: 378-379) işlevsel hale getiren bir kavram ve yaklaşım olduğu ileri sürülebilir. Karmaşık ve uyum sağlayıcı sistemlerde, döngüsel ve doğrusal olmayan nedensellik ilişkileri, geri besleme ve öngörülemezlik vardır. Karmaşık sistemlerin davranışını kesin olarak tahmin etmek mümkün olmadığından, kararların olasılık ve belirsizlik koşulları altında müzakereler yoluyla alınması gerekmektedir (Robinson, 2004: 379-380). Sürdürülebilirliğin temel özelliğini *esneklik (resiliency)* oluşturmaktadır. Esneklik, bir sistemin dışarıdan gelecek sorunları emebilme, değişim gerçekleştirilme ve bu değişim sonucunda aynı işlevi, yapıyı ve geri beslemeyi devam ettirebilme kapasitesini ifade etmektedir (Walker ve Salt, 2006: 1). Esnek sistemler, herhangi bir bileşendeki işlevsel sorunların sistemin bütününe çökmesine yol açmadığı sistemlerdir. Zira bunlar birbirinden ayrı işleyebilen ancak birbirlerine bağlanmış; yerel ölçekte desteklenebilen ve uygulamaya dönük sorunlar çıkması durumunda bağımsız olarak onarılabilen bileşenlerden oluşmaktadır (Orr, 2011: 38). Sonuç olarak, kalkınma süreçlerinde bütünleşik bakış, sistem yaklaşımı, esneklik ve uyum sağlama, karmaşıklık ve belirsizliğin kabulü ile müzakere ana yönetsel bileşenler olarak ortaya çıkmaktadır.

1.2. Sürdürülebilir Güvenlik Yaklaşımı

Sürdürülebilir güvenlik, sürdürülebilirlik kavramının güvenlik alanına uygulanmasını ifade etmektedir (Butts, 2012: 33-34). Brundtland Raporu'nda kalkınma ile güvenlik arasında bir nedensellik ilişkisi kuran BM, sürdürülebilir kalkınmanın bileşenlerinden birinin güvenlik olduğunu ilan etmiş ve küresel ölçekte yönetişime dayanan çok boyutlu bir politika alanı oluşturmuştur.⁵ Dalby (1992: 121), sürdürülebilir kalkınma politikasının ilk yıllarında, Brundtland Raporu'nun güvenlik, çevre ve kalkınma arasında kurduğu ilişkiyi göz önünde bulundurarak *sürdürülebilir güvenlik* yaklaşımının gelişebileceğinden söz etmiştir.

Brundtland Raporu'nun *Barış, Güvenlik, Kalkınma ve Çevre* başlığı altında siyasal ve askeri tehditlere yönelik ulusal güvenlik geleneksel güvenlik yaklaşımı olarak eleştirilmiş ve güvenliğin çevresel sorunları içine alacak biçimde genişletilmesi ve ülkelerin bu konuda işbirliği yapması istenmiştir (United Nations, 1987). Bunun için başta nükleer silahlar olmak üzere kitle imha silahlarının çevreye zararlı olduğu; ayrıca, çevresel sorunların ve özellikle ülkelerin kıt doğal kaynakları kontrol etmeye yönelik amaçlarının siyasal gerilimlerin ve askeri çatışmaların nedeni olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, çatışmaların insanları yaşadıkları yeri terk etmek

⁵ Sürdürülebilir kalkınma ile güvenlik arasında kurulan ilişkiye yönelik örnek kamu politikası belgeleri için bkz. Stremlau (1990); UNDP (1994); United Nations (2000a); World Bank (2011); United Nations (2015).

zorunda bıraktığı; bunun yanında da askeri harcamaların azaltılmasıyla kalkınma için ayrılan kaynakların artacağı ve sürdürülebilir kalkınmanın destekleneceği savunulmuştur.

Dünya Bankasının 1990 yılında yayımladığı *Kalkınma için Güvenlik* başlıklı raporda da ekonomik büyüme ve yoksulluğun azaltılması için uluslararası mali kuruluşların politikalarını değiştirmeleri istenmiştir (Stremlau, 1990: 41-42). Buna göre, başta Uluslararası Para Fonu ve Dünya Bankası olmak üzere; bölgesel barış ve güvenlik anlaşmalarına destek verilmeli, ülkelerin askeri harcamalarındaki artış/azalışlara ceza/ödül uygulanmalı ve gelişmekte olan ülkelere atmosfer, su kaynakları, biyolojik çeşitlilik gibi yeni nesil güvenlik meselelerini yönetebilmeleri için yardım edilmelidir. Benzer yaklaşımı sürdüren BM Kalkınma Programı (UNDP), 1994 yılı İnsani Kalkınma Raporunda *insani güvenlik* kavramını ileri sürmüştür (UNDP, 1994: 24-33).⁶ İnsani güvenlik, devlet yerine birey odaklı güvenlik tanımlamasını ve çok boyutlu bir güvenlik yaklaşımını temsil etmektedir.

UNDP (1994), toprak güvenliğine vurgu yapan bir güvenlik yaklaşımından insanların güvenliğine vurgu yapan bir güvenlik yaklaşımına geçilmesi ve güvenliğin silahlanma yerine insani kalkınma yoluyla sağlanması gerektiğini belirtmiştir. Bu çerçevede, insani güvenliğin sadece askeri yöntem ve araçlar yerine askeri ve doğrudan güvenlikle ilgili olmayan politika alanlarını da dikkate alan, sistem yaklaşımına dayanan ve güvenlik politikalarını diğer politika alanlarıyla birleştiren bütünlük bir güvenlik yaklaşımı önerdiği söylenebilir (Barbak, 2017: 266-271). İnsani güvenlikte insanların doğal kaynaklara erişimi ve çatışmalara yol açan çevresel değişimler önemli yer tutmakla birlikte, çevresel güvenlik insani güvenliğin boyutlarından biri olarak kalmıştır.

Günümüzde, politika sorunlarının birbirlerine bağlılığını dikkate alan daha kapsayıcı bir insani güvenlik arayışı ortaya çıkmış; bu arayış, *sürdürülebilir güvenlik* yaklaşımının ileri sürülmesiyle sonuçlanmıştır. Hatta insani güvenlik yaklaşımının, devlet, insan ve doğanın karmaşık etkileşimini odak noktası yapan *sürdürülebilir güvenlik* yaklaşımı olarak yeniden biçimlendirilmesi de önerilmiştir (Khagram vd., 2003: 289). Sürdürülebilir güvenlik yaklaşımı, çevre boyutuna ayrı bir değer vermekle birlikte, “devlet-insan-çevre” bütünlüğünü önermekte ve sürdürülebilir kalkınmanın toplumsal, ekonomik ve çevresel bileşenleriyle paralellik göstermektedir. Ancak sürdürülebilir güvenlik, güvenlik alanında sürdürülebilir kalkınmaya nazaran daha geniş bir inceleme alanı sunmaktadır.

Devletlerin yurttaşlarını dışarıdan gelecek tehditlere karşı korumasına dayanan savunma odaklı ulusal güvenlik devlete odaklanmakta ve sadece hükümetleri ilgilendirmektedir. Yurttaşlık bağı olsun ya da olmasın herkesi dikkate alan insani güvenlik yaklaşımı, bireylerin güvenliğine odaklanmakta ve güvenliğin paydaşlarını çeşitlendirmektedir. Ulusal güvenlik somut ve yakın tehditlere odaklanırken insani güvenlik insanların yaşam koşullarını iyileştirmeye yönelik uzun vadeli bir bakışı temsil etmektedir. İnsani güvenlik yaklaşımına göre, yoksulluk ve çatışma insanların güvenlik sorunlarının esas nedenleridir (Smith, 2008: 3-5). Sürdürülebilir güvenlik ise, ulusal güvenlik ve insani güvenliği birleştirmekte; iklim değişimi, su kıtlığı, gıda güvenliği ve çevresel bozulma gibi sorunları 21’inci yüzyılın esas güvenlik sorunları olarak kabul etmektedir. Langille’ye (2016: 2) göre, sürdürülebilir güvenliğin ayırt edici özelliği; güvenlik sorunlarının kök nedenleri yanında güvenlik politikalarının uzun vadeli etkilerine vurgu yapması ve güvensizliğin sonuçları ve belirtileriyle uğraşmanın yeterli olmadığını kabul etmesidir.

Sürdürülebilir güvenlik yaklaşımının gelişmesinde, 11 Eylül 2001 günü Dünya Ticaret Merkezi’ne yapılan saldırılar sonrasında ABD tarafından ilan edilen “Teröre Karşı Savaş” doktrinine yönelik eleştirilerin etkili olduğu görülmektedir. Bu doktrinin kısa vadeli ve askeri odaklı bakışıyla uzun vadede ekonomik, siyasal ve toplumsal zararlara yol açtığı belirtilerek terk edilmesi istenmiştir. Bu kapsamda, sivil toplumun ve hükümetlerin, güvenlik politikalarının dengelenmesi için birlikte çalışması gerektiği ifade edilmiştir (Abbott vd., 2006: 4-6). BM Genel Sekreteri de, uluslararası terörizm ve silahlı çatışmaların aşırı yoksulluk ve çevresel bozulmadan ayrı ele alınamayacağını belirtmiştir (United Nations, 2004: 2). Özellikle, insani güvenlik yaklaşımı ile çelişen teröre karşı savaş doktrini sonrasında insani güvenliğin sürdürülebilir güvenlik başlığı altında yeniden gözden geçirilmesine yönelik talepler uluslararası politika alanında kendini göstermiştir.

⁶ İnsani güvenlik kavramının boyutları şöyle özetlenebilir: İktisadi güvenlik (Ücret karşılığı sürekli çalışarak ya da son çare olarak sosyal güvenlik yoluyla temel bir gelire sahip olma), Gıda güvenliği (Temel gıdaya fiziki ve iktisadi olarak sürekli erişim), Sağlık güvenliği (Hastalık ve sağlıksız bir yaşam biçiminden asgari korunma), Çevresel güvenlik (Kısa ve uzun vadede çevre sorunlarından korunma), Kişisel güvenlik (Vatandaşlık bağı ile bağlı olunan ya da diğer devletlerin, devlet dışı aktörler ile diğer bireylerin ve grupların fiziksel şiddetinden, ev içi kötü muameleden ve benzerlerinden korunma), Toplumsal güvenlik (Geleneksel ilişkilerin ve değerlerin kaybolmasından ve mezhepsel ve etnik şiddetten korunma), Siyasal güvenlik (Temel insan haklarına saygı gösterilen bir toplum içinde yaşama; bireylerin ve grupların, hükümetin fikirler ve bilgi üzerinde denetim uygulamasına karşı özgürlüklerinin temin edilmesi) (Barbak, 2017: 268).

Oxford Araştırma Grubu'ndan bir kısım araştırmacı, yayımladıkları bir raporda ABD'nin teröre karşı savaş doktrinini eleştirerek uluslararası terörizmden daha ciddi tehditler olduğunu ve terörizmle mücadele politikalarının uzun vadede öz yıkımla sonuçlanacağını savunarak, 21'inci yüzyılda çatışmaların ana nedenleri üzerine odaklanılmasına dayanan yeni bir yaklaşımın gerekliliğini vurgulamıştır (Abbott vd., 2006: 4-6). Aynı raporda, hükümetlerin toplumlardan baskı gelmediği sürece bu konuda isteksiz davranacağı, bu nedenle de hükümet dışı örgütlerin ve sivil toplumun hükümetleri ikna etmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu yeni yaklaşımda *barış, kalkınma ve çevre* sorunları birbirlerine daha da bağlanmış olacaktır.

Sürdürülebilir güvenlik yaklaşımı, dünyanın herhangi bir yerinde (özellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde) ortaya çıkan sorunların artık toplumların birbirlerine karşılıklı bağımlı ve bağlı olmaları nedeniyle diğer yerleri (özellikle Batılı ülkeleri) de etkilediği savına dayanmaktadır (Khagram vd., 2003: 300-301; Abbott vd., 2006: 4). Artık yoksulluk salt bir kalkınma sorunu olarak ele alınmamakta, HIV/AIDS sadece bir hastalık olarak görülmemekte; iklim değişimi sadece yoksul ülkeleri etkilememekte, terörizm de sadece başarısız (*güç kullanımı üzerinde başarılı bir devlet tekeli uygulayamayan*) devletlerde ortaya çıkmamaktadır (Rogers, 2007: 119). Genellikle birbirlerinden ayrı analiz edilen bu sorun alanlarının etkileşimini dikkate alan kapsamlı bir yaklaşımı temsil eden sürdürülebilir güvenlik, ortak ihtiyaçlar için devletlerin işbirliğini kabul etmekte ve uluslararası aktörlerin ve Batılı devletlerin mevcut davranışlarının güvenliği nasıl olumsuz etkilediği üzerinde durmaktadır. Bu sorunların üstesinden gelinmesi için istenen şey ise, küresel ölçekte işbirliğidir.

Sürdürülebilir güvenlik, aynı zamanda *içerici (inclusive)* siyasal, ekonomik ve toplumsal süreçleri desteklemektedir. Bu kapsamda, *içerici güvenlik (inclusive security)* kavramı geliştirilmiştir. İçerici güvenlik, güvenlik ve barış süreçlerine tüm paydaşların dâhil edilmesine dayanmaktadır. Zira sürdürülebilirlik, uzun vadede kaynakların en uygun kullanımına odaklanmakta ve devletlerin kendi sınırlarını ve kapasitelerini aşan kaynak sorunları ile ilgili diğer devletlerle işbirliği yapmasını öngörmektedir (Hartman, 2012: 5). Günümüzde, bunlar içerisinde özellikle güveniğin toplumsal cinsiyet bağlamında tartışılması ve kadınların güvenliğe katılımı öne çıkmıştır.⁷ Bu konuda ilk uluslararası politika dokümanı, 2000 yılında BM tarafından "Kadınlar, Barış ve Güvenlik" başlığıyla yayımlanmıştır. Bahsedilen doküman, toplumsal cinsiyet yaklaşımını her alanda ve kademede herhangi bir planlı eylemin, yasama süreçlerinin, politikaların ve programların kadınlar ve erkekler üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması süreci olarak ele almaktadır (United Nations, 2000b: 10). Genel olarak, sürdürülebilir güvenlik yaklaşımı ile diğer güvenlik yaklaşımları Tablo 1'deki gibi karşılaştırılabilir (Hearne vd., 2012: 90).

Tablo 1: Güvenlik Yaklaşımlarının Karşılaştırılması

Yaklaşım	Odak Noktası	İlgi Alanları	Sorun Alanları	Yöntem
Geleneksel (Ulusal) Güvenlik	Devlet	Egemenlik ve toprak bütünlüğü	Devletlerden ve devlet dışı aktörlerden gelen tehditler	Diplomatik, insani, askeri, ekonomik müdahale
Çevresel Güvenlik	Ekosistem	Doğal altyapının korunması	<ul style="list-style-type: none"> Kaynak kıtlığı Kaynakların bozulması Çevre kirliliği Demografik değişim Doğal ve insan kaynaklı şoklar 	<ul style="list-style-type: none"> Çok uluslu yönetim Çatışma önleme/çözme
İnsani Güvenlik	Birey	Korku ve yoksulluktan korunma	İnsani güvenlik boyutları	<ul style="list-style-type: none"> Önleyici diplomasi Afet planlaması İnsani destek Yardım tipi yatırımlar
Sürdürülebilir Güvenlik	Nesiller Arası Yaşam Kalitesi	Küresel sürdürülebilirlik	<ul style="list-style-type: none"> Sürdürülebilir, uyum sağlayıcı ve esnek olmayan sistemler Adil olmayan kaynak dağılımı Çoğunluğun marjinalleşmesi Plansız kalkınma ve şehirleşme 	<ul style="list-style-type: none"> Kurum inşası Güvenlik sektörü reformu Askeri profesyonelleşme Enerji verimliliği Ekonomik yatırım Doğal kaynakların uyum sağlayıcı yönetimi

Kaynak: Hearne vd. (2012: 90)

⁷ Bkz. <http://www.sustainablesecurity.org>, (28.06.2017).

Tablo 1'e göre, sürdürülebilir güvenlik bugünkü nesillerin güvenlik ortamı ile gelecek nesillerin güvenlik ortamı arasında hem kavramsal olarak hem de politika boyutunda bir nedensellik ilişkisi kurmakta; bu nedensellik ilişkilerinin ve otorite kullanımının ise küresel ölçekte oluşturulmasını öngörmektedir. Bunun içinse sürdürülebilir olmayan her türlü sistemin bertaraf edilmesi, adil olmayan kaynak dağılımının düzeltilmesi, toplumsal marjinalleşmenin (toplumsal kurallara uymama davranışının ve aykırılıkların yaygınlaşmasının) önlenmesi, plansız kalkınma ve şehirleşme süreçlerinin düzenlenmesi ve sürdürülebilirliği olumsuz etkileyen uyumsuz ve esnek olmayan sistemlerin ortadan kaldırılması hedeflenmektedir. Sürdürülebilir güvenlik yaklaşımı, sürdürülebilirliğin sağlanması içinse kurumların buna uygun olarak inşa edilmesini, güvenlik sektörlerinin reforma tabi tutulmasını, askeri profesyonelleşmeyi, enerji verimliliğini, ekonomik yatırımlar yapılmasını ve doğal kaynakların sürdürülebilirlik çerçevesinde yönetimini talep etmektedir.

Sürdürülebilir güvenlikte, uzun vadede sürdürülebilir yaşam koşullarının oluşturulması; bunun yanı sıra güvenlik, çevre ve kalkınma arasındaki etkileşime dayalı bir güvenlik anlayışının geliştirilmesi öngörülmektedir. Buna göre, sürdürülebilir güvenlik *paydaşlar arasında işbirliği, çatışmaların önlenmesi, bütüncül değerlendirme ve izleme süreçleri* yoluyla sağlanabilecektir (Voigt, 2009: 175-176). Burada işbirliği, ulusal egemenliği esas alan mevcut devletler sistemi yerine küreselleşme çağında devletler arasındaki karşılıklı bağımlılığı dikkate alan *içerici (kozmpolitan) egemenlik* uygulamasına dayalı devletler sistemini temsil etmektedir.⁸ Bu kapsamda, içerici güvenliğin aynı zamanda egemen devletlerin insani güvenlik sorunlarının çözümü için güvenlik alanındaki egemenliklerinden kısmen vazgeçerek işbirlikçi ve çok taraflı yöntemler ve mekanizmalar oluşturmalarını ifade ettiği söylenebilir.

Burada, aynı zamanda ulus devletler sisteminin eşitliğe dayanan işbirliği ilkesi yerine devletlerin kalkınma seviyeleri, mali durumu, teknolojik kapasiteleri ve güvenliksiz duruma ilişkin tarihsel sorumluluklarındaki farklılıkları gözetilen bir işbirliği öngörülmektedir (United Nations, 2015). Çatışmanın önlenmesi ise, sürdürülebilir güvenlikte önleyicilik ilkesine vurgu yapmakta; devletlerin herhangi bir çatışmanın risklerinden önceden haberdar olmasını ve bunun için muhtemel tehditleri öngörmesini ifade etmektedir. Hatta sürdürülebilir güvenlik yaklaşımında önleyicilik, stratejik uzgörü üzerine kurulmaktadır (Voigt, 2009: 177). Bunun yanı sıra, sürdürülebilir güvenlik, çatışmalar çevresel bozulma ve kaynakların azalması gibi güvenlik sorunlarının küresel ölçekte oluşturulacak kurumlar ve mekanizmalar yoluyla sürekli olarak değerlendirilmesi yoluyla önlenebileceğini öngörmektedir.

42

Crawford'a (2014: 33-34) göre, sürdürülebilir olmayan uygulamalar ve davranışlar, güvenlik bağlamında etik ilkelere ve normatif değerlere zarar vermekte, gelecekte çatışmalara yol açan eşitsizlikleri artırmaktadır. Sürdürülebilir güvenlik günümüzün ihtiyaçlarını karşılarken aynı zamanda aksi yönde toplumsal etkiler oluşturarak sonraki nesilleri; güven ve meşruiyet, özgürlük ve eşit muamele gibi toplumsal değerleri olumsuz etkilemeyen güvenlik durumunu ifade etmektedir. Sürdürülebilir güvenlik, güvenlik uygulamalarının zamansal ve mekânsal eşitsizliğini ve bunların insanların özgürlükleri üzerindeki etkilerini ön plana almaktadır. Floyd (2011: 428), bir güvenlik eyleminin ahlaki olarak doğru olması için aynı anda üç koşulun var olması gerektiğini savunur: *nesnel varoluşsal bir tehdit, güvenliğin öznesinin ahlaken meşruluğu, güvenlik uygulamasının söz konusu tehdide uygunluğu*. Buna göre, mevcut uluslararası sistemin egemenlik ilişkilerinden kaynaklanan sınırlamaları yerine bahsedilen kıstasların esas alınması önerilmektedir.

Sürdürülebilir güvenlik siyasal, ekonomik, toplumsal ve çevresel boyutları olan normatif (kural koyucu) bir yaklaşım olarak nitelenebilir. Bu durumu, Rogers'de (2017: 1-2) görmek mümkündür. Öncelikle, sürdürülebilir güvenlikte temel mal ve hizmetlere erişim eşitliği sürdürülebilir toplumların ön koşulu olarak görülmektedir. Bu çerçevede, güvenlik de azamileştirilmesi gereken bir olgu olmaktan ziyade herkes için eşit seviyede olacak şekilde sağlanması gereken bir durum olarak ele alınmaktadır. İkincisi, sürdürülebilir güvenlik, güvenlik bağlamında nesiller arasında eşitliğe vurgu yapmaktadır. Buna göre, şimdiki nesillerin güvenliği adına gelecek nesillerin güvenliği olumsuz etkilenmemelidir. Son olarak, sürdürülebilir güvenlik neoliberalizmin piyasayı kendi kuralları çerçevesinde toplumsal faydanın (güvenliğin) dağıtıcısı olarak gören yaklaşımını eleştirmekte ve ekonomik değerleri toplumsal değerlere bağlamayı amaçlamaktadır.

Sürdürülebilir güvenlik fikri, insanların tehdit ve risklere uyum sağlamasına ve güven içinde yaşamasına imkân veren kısa vadeli güvenlik ihtiyaçlarıyla insanlar tarafından kabul edilebilir, meşru ve normatif olarak geçerli bir güvenlik sistemi oluşturulmasına yönelik uzun vadeli amaçları uzlaştırmayı hedefler (Abbott vd., 2006: 20; Voigt, 2009: 164-165). Sürdürülebilir güvenlik günümüzde adil bir toplum oluşturulması yanında gelecekte de toplumsal adaleti sürekli olarak güvence altına alacak düzenlemeleri

⁸ İçerici egemenlik, kuramda "kozmpolitan egemenlik" yaklaşımı çerçevesinde incelenebilir. Konuya ilişkin bir inceleme için bkz. Held (2002: 23-38).

gerekli kılmaktadır. Bu da, toplumun değişik kesimlerini (etnik, dini, cinsiyet, gelir durumu vb.) orantısız olarak etkileyen güvenlik önlemleri almamanın yanında bu önlemlerin uygulandığı ve sürekli değişen toplumsal, çevresel, ekonomik, siyasal ve hukuksal ortama uygun davranmayı içermektedir.

Sürdürülebilir güvenlik yaklaşımında öncülük yapan Oxford Araştırma Grubu, bir "Sürdürülebilir Güvenlik İndeksi (SGİ)" geliştirmiştir.⁹ SGİ, her bir devletin küresel güvenliğe (insani güvenliğe, refaha, barışa ve çatışmaların önlenmesine) etkisini ölçmeyi amaçlamaktadır. Ancak burada kastedilen ulusal güvenliğin etkisi değildir. SGİ göstergeleri, eşit ağırlığa sahip olan "Eşitlik ve İçerme", "Silahların Kontrolü ve Barışı Koruma" ve "İklim ve Çevre" olmak üzere üç ana kategori altında sınıflandırılmıştır. Oxford Araştırma Grubu, ulusal güvenlik anlayışını *kontrol paradigması* olarak nitelendirmektedir. Ancak bu paradigma, çatışmaları (terörizmi ya da siyasal şiddeti vb.) ortaya çıkaran nedenlerle ve etmenlerle ilgilenmemekte; bunun yerine şiddete şiddetle (askeri güçle) karşılık verilmesini desteklemektedir. Sürdürülebilir güvenlik ile kontrol paradigması arasındaki ana farklılık, sürdürülebilir güvenliğin tehditleri güç kullanımı yoluyla tek taraflı olarak kontrol etmek yerine bu tehditlerin kök nedenlerini işbirliği yoluyla ortadan kaldırmayı amaçlamasıdır (Abbott vd., 2006: 4). Örneğin, sürdürülebilir güvenlik yaklaşımında iklim değişimi sorunu için yenilenebilir enerji; kaynaklar üzerindeki rekabet sorunu için de enerji verimliliği önerilmektedir. Ayrıca, yoksulluğun azaltılması marjinalleşmenin önlenmesi için; kitle imha silahlarının durdurulması ise küresel militarizasyonun kontrol edilmesi için ana bileşendir.

Sürdürülebilir güvenlik, tehditlerin analiz edilmesinin ötesine geçmekte ve güvenlik politikaları için yeni bir politika çerçevesi geliştirmektedir (Abbott ve Phipps, 2009: 2). Bu politika çerçevesi sürdürülebilirlik için *küresel adalet ve eşitliği* esas almakta; küresel ticaret sistemlerinin reforma tabi tutulması, yardım ve borç yönetimi, karbon tabanlı ekonomileri bırakma, nükleer silahsızlanma, biyolojik ve kimyasal silahların kontrolü gibi uygulamalar yanında harcamalarda güvenliğin askeri olmayan bileşenlerine odaklanılmasını içermektedir. Aynı zamanda yerel ölçekte yolsuzluk ve suç gibi sorunların önlenmesine yönelik kısa vadeli önlemler ile küresel güvenlik politikalarını birbirine bağlamaktadır. Burada, küresel güvenlik, ulus devletlerin birbirleriyle etkileşimine odaklanmak yerine dünyayı sistemik bir bütün olarak gören; çatışma ve güvenliksiz ortamın altında yatan kök nedenlere cevap vermeye dönük kapsamlı, sistematik ve evrensel bir uluslararası güvenlik yaklaşımı olarak nitelenebilir.

Bu kapsamda, Oxford Araştırma Grubu, küresel güvenliğe yönelik tehditleri şöyle sıralamıştır: Çoğunluk dünyasının marjinalleşmesi¹⁰, iklim değişimi, kaynaklar üzerindeki rekabet, askeri teknolojilerin yayılması ve küresel militarizasyon (Oxford Research Group, 2011: 2). Son yıllarda küresel refah artmış olmasına rağmen eşit paylaşılmamıştır. Özellikle artan bilgi ve iletişim teknolojileri yoluyla yoksul kesimler refah sahibi kesimleri görebilmekte ve artan eşitsizliğin ortaya çıkardığı tatminsizlik hem topluluklar içinde hem de topluluklar arasında gerilimlere ve siyasal istikrarsızlıklara yol açmaktadır. Özellikle eşitsizlik; toplumsal düzensizlik, ayaklanmalar ve suç oranında artış ve hatta terörizmle kendisini göstermektedir.

21'inci yüzyılda iklim değişimi ile doğal kaynaklar (özellikle enerji kaynakları) üzerindeki rekabet iki ana güvenlik sorunu olarak görülmektedir (Vaahtoranta, 2010: 82-84). Bu çerçevede; iklim değişikliği; altyapı kaybı ve hasarı, hastalıklar, sel ve su kıtlığı ile bazı bölgelerin yaşanmaz hale gelmesi gibi nedenler insanların kitlesel yer değiştirmesine yol açabilmektedir. Ayrıca, dünya nüfusunun aşırı artış göstermesi ve kaynakların dengesiz dağılımı, kaynaklar (gıda, su, enerji vb.) üzerinde rekabeti artırmaktadır. İklim değişimi sorununa çözüm olarak yenilenebilir enerji kullanımı teşvik edilmekte; kamusal ve özel kaynakların yenilenebilir enerji programlarına yönlendirilmesi ve bu programların yerel ölçekte uygulanması, hem güvenliği artırıcı hem de siyasal riskleri azaltıcı olarak görülmektedir (United Nations, 2015).

Günümüzde, uluslararası güvenliğin muhafazası ağırlıklı olarak askeri güç kullanımına dayanmaktadır. Küresel finansal krizlere rağmen, askeri harcamalar, silah üretimi ve transferleri artarak devam etmektedir. Güvenliği sağlama gereğiyle silahların yayılması sonucunda fiziksel şiddet olasılığı artarken bu silahlara sahip olmayanlar aleyhine bir güvenlik ortamı oluşmaktadır (Oxford Research Group, 2011: 2). Böylece, bir taraftan silah şirketlerinin kazançları artarken, diğer taraftan bu kazançlar silah sistemlerine yönelik yatırımlar ile araştırma ve geliştirme çalışmalarını genişletmektedir. Özellikle, 21'inci yüzyılda teknolojik ilerlemeler de daha gelişmiş silahların üretilmesine yol açarak şiddeti artırmıştır. Buraya kadar bahsedilen sorunlar çerçevesinde bir güvenlik anlayışının sürdürülebilir güvenlik adıyla politika söylemine ve süreçlerine girdiğinden söz etmek mümkündür.

⁹ İlk SGİ değerlerinin 2018 Sonbaharında yayımlanması planlanmaktadır. SGİ hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. <https://www.oxfordresearchgroup.org.uk/sustainable-security-index-research-note-on-global-opportunities-for-refugees-and-migrants>, (28.06.2018).

¹⁰ Burada çoğunluk dünyası, *zayıf ve başarısız* olarak sınıflandırılan devletlerin oluşturduğu ülke grubunu ve toplumları ifade etmektedir. Bu devletler genellikle Asya, Afrika ve Latin Amerika'da gelişmekte olan ülkeler grubunu işaret etmektedir. Bkz. Abbott vd. (2006: 16).

2. SÜRDÜRÜLEBİLİR GÜVENLİK-KAMU YÖNETİMİ İLİŞKİSİ

Buraya kadar sürdürülebilir güvenlik yaklaşımının hem uluslararası politika alanında hem de literatürdeki gelişiminden bahsedildi. Bu yaklaşımın, kamu yönetimi tarafından uygulamaya geçirileceği dikkate alınır, kamu yönetiminin kendisi için belirli sonuçları olacağı açıktır. Sürdürülebilir güvenliğin tanımlayıcı bileşenleri kamu yönetimi (kamu örgütlenmesi, kamu politikası süreci, kamu hizmeti sunumu) bağlamında Tablo 2'deki gibi gösterilebilir.

Tablo 2: Sürdürülebilir Güvenlik-Kamu Yönetimi İlişkisi¹¹

Kamu Yönetimi Bileşeni	Sürdürülebilir Güvenlik Tanımlayıcı Bileşeni	Kamu Yönetimi Bağlamında Sonuç
Kamu Örgütlenmesi	Ulus-üstü Otorite Örgütlenmesi	Küresel güvenlik yönetişimi normlarına, değerlerine ve örgütlenme ilkelerine uygun kamu örgütlenmesi
	İşbirlikçi Yaklaşım	Kuzey-Güney işbirliği; uluslararası işbirliği; kamu-özel işbirliği
	Hukukun Üstünlüğü	Güvenlik örgütlenmesinin hukuk sistemine tamamen bağlı hale getirilmesi; ulusal hukukun uluslararası hukukla uyumlaştırılması
	Kurum İnşası	Sürdürülebilir güvenliği sağlayacak kamusal güvenlik örgütlenmelerinin oluşturulması
Kamu Politikası Süreci	Dengeleyici Yaklaşım	Ulusal güvenlik, insani güvenlik, ortak güvenlik Devlet, birey, çevre
	Bütüncül Bakış	Siyasal, ekonomik ve toplumsal boyutlarıyla bütünleşik politika süreci
	Uzun Vadeli Bakış	Politika sürecinde girdi olarak gelecek nesillerin güvenlik ihtiyaçlarının dikkate alınması
	Önleyicilik	Güvenliksizliğin kök nedenlerini önlemeye yönelik karar verme süreci
	İçericilik	Politika sürecine güvenliğin ilgili tüm taraflarının katılımı
	İçeriğe Özgünlük	Ülkeler arası farklılıkları dikkate alan bir kamu politikası süreci
Kamu Hizmeti (Güvenlik) Sunumu	Birey Odaklılık	Kamu hizmetinde küresel normlar çerçevesinde bireylerin güvenlik ihtiyaçlarından hareket edilmesi
	Devlet Dışı Güvenlik Hizmeti Sunumu	Güvenlik hizmetine devlet dışı aktörlerin (uluslararası örgütler, başka devletler vb.) katılımı
	Devlet Dışı Kamu Yararı Tanımlaması	Kamu yararının devlet dışında tanımlanabilmesi; kamusal meşruiyet dışında performans meşruiyeti
	Güvenlik Hizmetinin Küresel Etkisi	Devletin güvenlik hizmeti sunumunun kendi sınırları dışındaki etkisinin de dikkate alınması; hizmet sunum etkinliğinin küresel ölçekte takibi
	Güvenlik Etiği	Güvenlik hizmeti sunumunda, sürdürülebilirliğe dayalı ve çeşitli politika alanlarıyla bütünleşik bir etik anlayışı

Tablo 2'de gösterildiği üzere, sürdürülebilir güvenlik ulusal sınırları aşan bir güvenlik örgütlenmesi öngörmektedir. Güvenlik alanında uluslararası işbirliği, içinde bulunduğumuz döneme mahsus olmamakla birlikte yeni gelişen ve özellikle tematik nitelik taşıyan güvenlik kavramlarının *küresel kamusal mal*¹² anlayışı üzerinden 21'inci Yüzyılın *küresel yönetişim*¹³ tipi uluslararası örgütlenmesini biçimlendirdiği

¹¹ Tablo 2, bu çalışma kapsamındaki literatür ve dokümanların kamu yönetimi bağlamında tematik analizi yoluyla hazırlanmıştır.

¹² Kamusal malın ve kamu yararının küresel ölçekte tanımlanmasına dayanan küresel kamusal mal anlayışı, doğal kaynaklar yanında güvenlik, iklim ve sağlıkta da küresel bir düzenleme alanı oluşturmaktadır. Küresel kamusal mal yaklaşımı, bu varlıkların yönetiminin devletler üstü ölçekte gerçekleştirilmesi yoluyla küresel adaletin sağlanacağını ve çatışmaların önleneceğini varsaymaktadır (Kaul, 2013: 9-13).

¹³ Küresel yönetişim, temel olarak *ulus üstü otorite örgütlenmesini* ifade etmektedir. Küresel yönetişim, çeşitli politika alanlarında ya da tematik olarak ortaya çıkabilmektedir. Günümüzde, küresel yönetişim örgütlenmesinin en üstünde BM yer almaktadır. Uluslararası mali örgütler (IMF, Dünya Bankası), ekonomi ve kalkınma örgütleri (OECD, Dünya Ticaret Örgütü), Dünya Sağlık Örgütü, Uluslararası Göç Örgütü, Uluslararası Çalışma Örgütü, NATO, AGİT, küresel yönetişime örnek olarak gösterilebilir. Bu örgütlenmeleri, Soğuk Savaş ya da küreselleşme öncesi dönemden ayıran

gözenmektedir. Bu çerçevede, ulusal egemenlik ve sınırlar kabul edilmekle birlikte, insanlığın sorunları sürekli olarak ulusal sınırları aşan nitelikte tanımlanmakta; küresel politikaların uygulanabilmesinde ulus devlete ve ulusal egemenliğe araç niteliği yüklenmektedir. Burada, devlet ve ulusal egemenliğin küresel ölçek ile birey arasında bağlantı kuran operasyonel mekanizmalar olarak görüldüğü söylenebilir.

Ulusal güvenlik politikasını, esas olarak devlet aygıtı tarafından tanımlanan kamu yararı oluşturmakta; güvenlik alanında kamu yararının çerçevesi ulusal egemenlik ve sınırlarla çizilmektedir (Gaines, 2006: 345-346). Sürdürülebilir güvenlikte ise, kamu yararının tanımlanması hem fiziksel olarak hem de kavramsal ve hukuksal olarak devlet sınırları dışına taşınmakta; kamu yararı, güvenlik tehditlerine sınır çizilememesi gerekçesiyle ulusal sınırlar dışında asgari bölgesel ölçekte tanımlanmaktadır. Bu kapsamda, ulusal güvenlik birey güvenliği ve çevre güvenliğinin bileşimi olarak öngörülmekte; başta BM olmak üzere uluslararası örgütlerin ve örgütlenmelerin değerlendirmelerine göre meşru ya da gayrimeşru kabul edilmektedir (Özalp, 2014: 350). Burada, kendi sınırları içinde güvenliği sağlamada yetersiz olan (ya da meşru güç kullanma tekelinin başarılı olarak yerine getiremeyen) devletler, başarısız devlet olarak kabul edilmekte; dış müdahale bu şekilde meşru kabul edilmektedir. Başarısızlık, birey ve toplum ölçeğinde yapılan güvenlik tanımı ve tehditlerine göre belirlenmekte; bu çerçevede sınırların korunmasından ziyade sınırlar içindeki güvenlik ortamı bir devletin meşruiyeti için kıstas olarak kabul edilmektedir. Böylece, ulusal güvenlik politikasının değerlendirilmesinde bireylerin güvenlik ihtiyaçlarına ve durumlarına ilişkin göstergeler de bir bileşen niteliği kazanmaktadır (Batır, 2017: 89-93).

Sürdürülebilir güvenliğin küresel güvenlik yönetimi ile bütünleştirilmesinde ulusal hukuk sisteminin uluslararası hukukla uyumlu hale getirilmesine öncelik verilmektedir. Hukukun üstünlüğü yaklaşımı üzerinden hukuk sistemlerinin aynılaştırılmaya çalışıldığı görülmekle birlikte, *içeriğe özgü* ilkesi çerçevesinde yerel tarihsel ve kültürel özelliklerden kaynaklanan hukuki sistem farklılıkları da göz ardı edilmemektedir (United Nations, 2015). Bunun yanında, sürdürülebilir güvenlikte kamu-özel işbirliği de gerekli görülmektedir. 1980'lerden itibaren özelleştirme politikalarıyla enerji, çevre, sağlık, eğitim vb. sektörlerde özel kesim payının (ve mülkiyetinin) artması, insan yaşamını ve politika alanlarını biçimlendiren teknolojik gelişmelerin çoğunlukla özel kesimde ortaya çıkması, sürdürülebilir güvenlikte bu işbirliğini zorunlu hale getirmektedir. Bunun en iyi örneği, siber güvenlik alanıdır. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin hem donanım hem de yazılım olarak özel sektörde geliştirilmesi, diğer taraftan bilgi ve iletişim teknolojileri piyasasının devlet tarafından düzenlenmesi, siber güvenlik alanında kamu ve özel arasında karşılıklı bağımlılığa işaret etmekte ve kamu-özel işbirliğini zorunlu hale getirmektedir (Carr, 2016: 43). Özel kesim sadece kâr amaçlı örgütlerden oluşmamakta; ulusal ve uluslararası ölçeklerde faaliyet gösteren hükümet dışı örgütler ve sivil toplum örgütleri ile yurttaşların da kendi faaliyet alanları ve imkânları çerçevesinde güvenlik uygulamalarına katılması beklenmektedir.

Bu olgular birlikte dikkate alınır, sürdürülebilir güvenliğe ait hukuk sisteminin küresel ve yerel hukuk sistemlerinin bütünleştirilmesine dayanan çok kademeli (küresel-yerel), melez (kamu-özel) ve bütünleşik bir politika sürecini esas alacağı söylenebilir. Sürdürülebilir güvenliğin öngördüğü kurum inşası da kamu örgütlenmesinde bu çerçevede ortaya çıkacaktır. Örneğin, iç ve dış güvenlik uygulamalarının devlete, çevreye ve insan yaşamına uzun vadeli etkilerine yönelik bütünleşik değerlendirme ölçütlerinin planlama ve uygulama süreçlerine dâhil edilmesi bu yönde bir ilerleme olarak ele alınabilir. Bunun yanı sıra, güvenlik yönetimine farklı politika alanlarını temsil eden kamu kurumlarının katılımının sağlanması; güvenlik yönetiminin *sürdürülebilir güvenlik yönetimi, sürdürülebilir güvenlik politikası* ya da *sürdürülebilir güvenlik stratejisi* biçimlerinde doküman ve örgütlenmelere yönelmesi de sürdürülebilir güvenlik yaklaşımı çerçevesinde değerlendirilebilir.

Sürdürülebilir güvenlik yönetiminin oluşturulması için *güvenlik sektörü (sistemi) reformları* uygun bir politika aracı olarak öne çıkmaktadır. Güvenlik-kalkınma ilişkisini ve insani güvenliği esas alan güvenlik sektörü reformu, güvenlik yönetiminin güç uygulama kapasitesini hesapverebilirlik ile dengelemeyi, profesyonelleşmeyi, bütçede güvenlik-kalkınma dengesinin korunmasını, güvenlik alanında farklı politika alanlarının göz önünde bulundurulmasını ve güvenliğe devlet dışında özel kesimin katılmasını öngörmektedir (OECD, 2007: 112-113). İyi yönetimi esas alan güvenlik sektörü reformu, Soğuk Savaş dönemi ve hemen sonrasında az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerle Doğu Avrupa ülkelerinde güvenlik yönetimlerinin Batılı güvenlik örgütlenmeleri (Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü-NATO, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı-AGİT vb.) doğrultusunda yeniden oluşturulmasını öngören ve esas olarak kapasite inşasına odaklanan güvenlik yardımlarından farklılık göstermektedir. Güvenlik sektörü reformlarının esas olarak güvenlik alanında etkililik ile hesapverebilirlik arasında denge kurmayı amaçladığı söylenebilir. Buna göre, gerek güvenlik politikalarında gerekse kamu yönetiminin güvenlik hizmeti sunumunda temel olarak "etkililik-hesapverebilirlik" ve "kısa vade-uzun vade" dengeleri yanında "çok disiplinli ve bütünleşik

temel özellik, küresel kamusal mal gibi tanımlamalar yoluyla ulusal egemenliği kendisine mutlak olarak tabi hale getiren bir küresel hukuk ve düzenleme alanının oluşturulmasıdır.

bir kamu politikası süreci” tasarımı üzerinden sürdürülebilir güvenlik yaklaşımının oluşturulabileceği ileri sürülebilir.

Sürdürülebilir güvenliğin başlıca sorun tanımlamalarını “sürdürülebilir, uyum sağlayıcı ve esnek olmayan sistemler”, “adil olmayan kaynak dağılımı”, “çoğunluğun marjinalleşmesi”, “plansız kalkınma ve şehirleşme” oluşturmaktadır. Sistemlerin sürdürülebilirliği, uyum sağlama ve esneklik söylemleri, kamu yönetiminde merkezileşme yerine yerelleşmiş bir örgütlenme biçimine işaret etmektedir. Bu aynı zamanda güvenlik hizmeti sunumunda da bu ilkeler çerçevesinde bir yaklaşım benimsendiği biçiminde yorumlanabilir. Bunlar temel olarak, kamu yönetiminde *sistem yaklaşımı* ve *stratejik yönetime* işaret etmektedir. Sistem yaklaşımı, kamu yönetimini kendi içine kapalı olmaktan ziyade açık bir sistem olarak çevresiyle etkileşim içerisinde bir yapı olarak ele alırken, stratejik yönetim kamu yönetiminin uzun vadede bulunduğu çevredeki siyasal, ekonomik, toplumsal, teknolojik vb. değişikliklere uyum sağlamasını, rekabet edebilmesini ve varlığını sürdürülmesini ifade etmektedir (Parlak ve Doğan, 2016: 94). Bu çerçevede, kısa vadeli güvenlik ihtiyaçları ile gelecek nesillerin güvenlik ihtiyaçlarını birleştirecek bir kamu yönetiminin güvenlik yönetiminde *stratejik uzgörü* yöntem ve tekniklerini daha fazla kullanmaya ihtiyaç duyacağı da açıktır.¹⁴

Toplumlar ya da toplumlar arası kaynak dağılımı ve marjinalleşme, esas olarak sürdürülebilir güvenliğin ekonomik boyutuna işaret etmekte ve güvenlikte sürdürülebilirliğin sağlanması için kamu yönetiminin öncelikle gelir ve kaynak dağılımında dengeyi sağlama ve bu sorunların yol açtığı düzensiz norm değişimini (marjinalleşme) kontrol etmesi beklenmektedir. Bu çerçevede, doğal kaynakların paylaşımı ve kullanımı ile istihdam politikaları ve sosyal politikaların sürdürülebilir güvenlik açısından öncelikli politika alanları olduğu söylenebilir. Plansız kalkınma ve şehirleşme de bu çerçevede ele alınmalıdır. Fiziksel ve/veya ekonomik güvenliğin olmaması nedeniyle ortaya çıkan göçler, kentlerin yönetimini her zamankinden daha zor hale getirmiştir. Bu çerçevede, şehirlerin artan nüfusu ve altyapı yetersizliği ile gelir dağılımındaki adaletsizlik toplumsal bütünlüğü ve kent güvenliğini olumsuz yönde etkilemektedir. Özellikle kentsel güvenlik sorununun 1987 yılında Brundtland Raporu’nda yer alması bu kaygılar yanında sürdürülebilirlik, sürdürülebilir kalkınma ve sürdürülebilir güvenlik ile kentsel güvenlik arasındaki bağı ortaya koymaktadır. Ayrıca, bahsedilen raporla eş zamanlı olarak Avrupa Kentsel Güvenlik Forumu (European Forum for Urban Security-EFUS) oluşturulmuştur. Son tahlilde, kamu yönetiminde sürdürülebilir güvenlik yaklaşımının kent ölçeğinde ve *kentsel güvenlik politikaları* ile uygulamaya geçirileceği söylenebilir. Bu durum, sürdürülebilir güvenliğin önleyicilik ilkesinin (güvenliksiz koşulların kök nedenlerine odaklanması ve güvenlik sorunlarının ortaya çıkmadan önlenmesi), “ekonomi-güvenlik” ve “kentleşme-güvenlik” ilişkileri üzerinden uygulamaya geçirileceğini göstermektedir.

46

Ülkelerin güvenlik örgütlenmeleri, esas olarak ulusal egemenlik ve güvenlik anlayışları ile kendilerine özgü hukuk sistemleri çerçevesinde biçimlendirilmiş durumdadır. Ancak sürdürülebilirlik kalkınma gündemi çerçevesinde, güvenlik yönetiminde uluslararası ve ulusal güvenlik hukuku yanında sürdürülebilirlik üzerinden bir etik yaklaşımı gelişmiş; sürdürülebilirlik, güvenlik yönetiminde yeni bir ölçüt olmaya başlamıştır. Etik, esas olarak toplumların birlikte mutlu ve huzurlu yaşaması için en iyi davranış biçiminin ne olması gerektiğine yönelik bilinçli bir arayış olarak ele alınabilir. Etik anlayışının, kültürel olarak farklılaştığı kabul edilmekle birlikte, insanlığın ortak bir etik anlayışı geliştirmesi de mümkün görülmektedir (Yüksel, 2006: 170-174). Bu kapsamda, gelecek nesillerin yaşam koşullarının şimdiden korunması düşüncesi, sürdürülebilirlik etiğinin temelini oluşturmaktadır (Reed ve Slaymaker, 1993: 725). Bu yönüyle, sadece bulunulan zamana değil geleceğe ilişkin bir etik yaklaşımı geliştirmekte; verilere dayalı gelecek öngörülerini de, bu etik anlayışında önemli yer tutmaktadır. Güvenlik uygulamalarında toplumlar için en iyi davranış biçimini tanımlayan sürdürülebilirlik, güvenlik alanında otorite sahiplerini sınırlamayı amaçlamaktadır. Nihai olarak, güvenlik alanında sürdürülebilirlik ilkesi çerçevesinde biçimlendirilmiş bir *güvenlik etiği* yaklaşımının gelişmesi olası görülmektedir.

Sürdürülebilir güvenlik, ekonomi, çevre, kentleşme, kalkınma gibi çeşitli politika alanlarının güvenlik ile bütünlük biçimde yürütülmesi yanında güvenliğin çok kademeli (küresel, uluslararası, ulusal, yerel, birey vb.) olarak ele alınmasını gerektirmektedir. Bu çerçevede, 2000’li yıllarda gelişen “Bütün Yönetim (Whole of Government)” yaklaşımının, kamu yönetiminde sürdürülebilir güvenlik politikası ve örgütlenmesi için uygun bir yaklaşım olduğu değerlendirilmektedir. 1980’lerden itibaren kamu yönetimi reformlarıyla bölünen yönetim yapılarının ve politika süreçlerinin birbirleriyle çelişen uygulamalarının önlenmesi için İngiltere ve Kanada gibi ülkelerde uygulamaya konulan Bütün Yönetim yaklaşımının (Christiansen ve Lægread, 2006: 6-8), kamu yönetiminde eşgüdüm sağlayan kurumları ve bütünlük politikası süreçlerini

¹⁴ Stratejik uzgörü ve kamu yönetiminde kullanımına ilişkin bir politika belgesi için bkz. UNDP (2014). Stratejik uzgörü, NATO tarafından da kullanılmakta ve güvenliğe ilişkin çok boyutlu (siyasi, insani, teknolojik, ekonomik/kaynaklar, çevresel) ve bütünlük olarak yapılmaktadır. NATO’nun “2017 Yılı Stratejik Uzgörü Analizi Raporu (Strategic Foresight Analysis 2017 Report)” için bkz. http://www.act.nato.int/images/stories/media/doclibrary/171004_sfa_2017_report_txt.pdf, (14.07.2018).

ortaya çıkaracağı açıktır. Böyle bir yönetim yapısında ise, ortak amaç ve hedefler çerçevesinde bir uzlaşma, ortak kaynak kullanımı ve yönetimin eşgüdüm işlevi üzerinden bir merkezileşme ortaya çıkması da olasıdır.

SONUÇ

Sürdürülebilir güvenlik, BM'nin ekonomik, toplumsal ve çevresel boyutları bütünleştiren sürdürülebilir kalkınma yaklaşımı çerçevesinde gelişen en son güvenlik kavramını temsil etmektedir. Ulusal güvenlik-insani güvenlik ilişkisinin biçimlendirdiği güvenlik politikası tartışmalarının sürdürülebilir güvenlik yaklaşımının yayılmasıyla genişleyeceği söylenebilir. Sürdürülebilir güvenlik yaklaşımının insani güvenlik yaklaşımının yerini alıp almayacağı ise, uluslararası politika alanında kabul edilebilirliğine bağlı olacaktır. Bunun için, öncelikle sürdürülebilir güvenliğin BM ölçeğinde tanınarak buna yönelik politika dokümanları üretilmesi gerekmektedir. Sürdürülebilir güvenlik, insani güvenlik ve ulusal güvenliği birleştiren bir görünüm arz ettiğinden, 2030 sürdürülebilir kalkınma gündemi döneminde (2016-2030) bir *çerçeve güvenlik yaklaşımı* olarak gelişme olasılığı bulunmaktadır.

Bunun yanı sıra, insani güvenlik iç savaş ve çatışmaların yaşandığı az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere işaret ederken sürdürülebilir güvenlik gelişmişlik ve istikrar ayrımı yapmaksızın tüm ülkeleri kapsamaktadır. Bu yaklaşım, BM'nin 2030 sürdürülebilir kalkınma gündemi çerçevesinde dünyanın geneline ilişkin tespit edilen eşitsizlik, gelir dağılımı bozukluğu, hızlı ve çarpık kentleşme, düzensiz göç ve terörizm gibi sorunlara da yönelik bir yöntem sunmaktadır. BM'nin 2030 sürdürülebilir kalkınma gündeminin "sürdürülebilir kalkınma için barış dolu ve içerici toplumların desteklenmesi" şeklinde ifade ettiği hedefi (United Nations, 2015), güvenlik konusunu bugüne kadar en geniş çerçevede ele almaktadır. Bunlar, sürdürülebilir güvenliğin 2030 sürdürülebilir kalkınma gündeminin güvenlik yaklaşımı olarak gelişebileceği savını da desteklemektedir.

Sürdürülebilir güvenlik, küreselleşme çağında *karşılıklı bağımlılık* savına dayanmaktadır. Bu sav, güvenlik örgütlenmelerinde devletlerin birbirlerine bağımlı oldukları gerçeğini yansıtmaktadır. Bir başka deyişle, artık hiçbir devlet tek başına güvenlik sorunlarıyla başa çıkabilecek durumda değildir. Sürdürülebilir güvenlik sorunları, küreselleşme çağında ortaya çıkan ortak sorun alanlarına işaret etmekte; bu sorunların az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerle sınırlı kalmaması nedeniyle gelişmiş ülkelerin de bu yaklaşım çerçevesinde hareket etmesini gerektirmektedir. Buna, güvenliğin kök nedenlerine odaklanan yaklaşım eklendiğinde, siyasal, ekonomik, toplumsal ve çevresel sorunların sınırı aşan niteliği öne çıkmaktadır. Sürdürülebilir güvenlik, ulusal kamu yönetimlerini bu sav üzerine inşa etmeyi amaçlamakta; sadece az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler değil gelişmiş Batı ülkeleri için de kural koyucu olması nedeniyle önceki güvenlik yaklaşımlarından farklılaşmaktadır.

Kamu yönetiminin bir parçasını da, güvenlik örgütlenmesi ve politikası ile hizmet sunumu oluşturmaktadır. Sürdürülebilir güvenlik, kamu yönetimi içerisinde hem kurumlar arasında hem de bölgesel ve uluslararası örgütlenmelerle eşgüdüm ve politika uyumu sağlamaya dönük bir örgütlenme biçimi (kurumlar, süreçler, mekanizmalar, araçlar vb.) önerirken, güvenlik politikasının değişen analiz seviyelerinde, çok boyutlu ve çoklu başvuru nesneleri (devlet, birey, çevre) bağlamında işletilmesini gerektirmektedir. Sürdürülebilir güvenliğin hizmet sunumu ise, merkezi yönetim örgütlenmesi ile yerinden yönetim kurumlarının işbirliği yanında özel sektör ve sivil toplumun katılımı yoluyla olabilecektir. Sürdürülebilir güvenlik yaklaşımının öncülüğünü yapan Oxford Araştırma Grubunun indeks çalışması göz önünde bulundurulursa, devletlerin güvenlik hizmeti sunumunda "eşitlik ve içerme", "silahların kontrolü ve barışı koruma" ve "iklim ve çevre" esas değerlendirme ölçütlerini oluşturacaktır.

Sürdürülebilir güvenlik, "devlet-birey-çevre" ilişkilerine yönelik *dengeleyici bir yaklaşım* önermektedir. Bu yönüyle, insani güvenliğin devlet güvenliği ile tamamlayıcılık ilişkisinden farklılaşmaktadır. Bunun yanı sıra, sürdürülebilir güvenlik gelecek nesillerin güvenlik koşullarını da dikkate alması nedeniyle, insani güvenliğe bir zaman ufku eklemektedir. Çevre sorunları, insani güvenliğin bir bileşenini oluştururken, yani çevre ile güvenlik arasında bir nedensellik ilişkisi kurulurken sürdürülebilir güvenlik böyle bir ilişki kurmak yerine çevre, birey ve devleti aynı analiz çerçevesi içerisinde eşitlemektedir. Bu eşitleme konusunda, kamu yönetiminin ilk sorunsalı kamu yararının tanımlanmasında bahsedilen dengenin nasıl sağlanacağı olacaktır. Dolayısıyla, güvenlik alanında politika önceliklerinin belirlenmesinde ikilemler ortaya çıkabilecektir. Bu durum, kamu yönetimi araştırması açısından ise *çoklu ve karşılıklı nedensellik ilişkileri* kurulmasına işaret etmektedir. Bir başka deyişle, devlet güvenliği ile bireylerin güvenlik ihtiyaçları ve çevre sorunları arasında incelemenin yönüne göre kurulacak nedensellik ilişkileri, varsayımlar, sorular veya hipotezler araştırma sürecini yönlendirecektir.

KAYNAKÇA

- Abbott, C., Phipps, T. (2009), *Beyond Dependence and Legacy: Sustainable Security in Sub-Saharan Africa*, UK: Oxford Research Group.
- Abbott, C., Rogers, P., Sloboda, J. (2006), *Global Responses to Global Threats: Sustainable Security for the 21st Century*, UK: Oxford Research Group.
- Amer, R., Swain, A., Öjendal, J. (2012), "Researching the Security-Development Nexus: through a Multi-Disciplinary Approach", (Ed.) R. Amer, A. Swain ve J. Öjendal, *The Security-Development Nexus: Peace, Conflict and Development*, UK: Anthem Press.
- Barbak, A. (2017), "Türkiye'de Kamu Politikası Sürecinde Güvenlik-Kalkınma Bağı: Ulusal Kalkınma Planları Üzerine Bir Araştırma", *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 1(18), 263-288.
- Batır, K. (2017), "Uluslararası Hukukta Devlet ve Başarısız Devletler: Somali Örneği", *ÇOMÜ Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(4), 81-102.
- Beder, S. (2000), "Costing the Earth: Equity, Sustainable Development and Environmental Economics", *New Zealand Journal of Environmental Law*, 4, 227-243.
- Beriş, H. E. (2007), *Küreselleşme Çağında Egemenlik: Ulusal Egemenliğin Sınırları*, Ankara: Lotus Yayınevi.
- Butts, K. H., Bankus, B. C. (2012), "Sustainability: A Lens for National Security", (Ed.) J. Hartman, K. Butts, B. Bankus ve S. Carney, *Sustainability and National Security*, USA: United States Army War College.
- Buzan, B., Waeber, O., de Wilde, J. (1998), *Security: A New Framework for Analysis*, London: Lynne Rienner Publishers.
- Carr, M. (2016), "Public-Private Partnerships in National Cyber-Security Strategies", *International Affairs*, 92(1), 43-62.
- Crawford, A. (2014), "Thinking About Sustainable Security: Metaphors, Paradoxes and Ironies", (Ed.) M. Schuilenburg, R. Van Steden ve B. Oude Breuil, *Positive Criminology: Reflections on Care, Belonging and Security*, The Netherlands: Eleven International Publishing.
- Christiensen, T., Lægveid, P. (2006), *The Whole-of-Government Approach-Regulation, Performance, and Public-Sector Reform*, Norway: Stein Rokkan Centre For Social Studies.
- Dalby, S. (1992), "Security, Modernity, Ecology: The Dilemmas of Post-Cold War Security Discourse", *Alternatives: Global, Local, Political*, 17(1), 95-134.
- Dernbach, J. C. (2003), "Achieving Sustainable Development: The Centrality and Multiple Facets of Integrated Decisionmaking", *Indiana Journal of Global Legal Studies*, 10(1), 247-285.
- Drexhage J., Murphy, D. (2010), *Sustainable Development: From Brundtland to Rio 2012*, Background Paper for the High Level Panel on Global Sustainability, New York: United Nations.
- Floyd, R. (2011), "Can Securitization Theory Be Used in Normative Analysis? Towards A Just Securitization Theory", *Security Dialogue*, 42(4-5), 427-439.
- Gaines, S. E. (2006), "Sustainable Development and National Security", *William & Mary Environmental Law and Policy Review*, 30(2), 321-370.
- Gallopín, G. (2003), *A Systems Approach to Sustainability and Sustainable Development*, Santiago de Chile: United Nations Publications.
- Gänzle, S. (2009), *Coping with the "Security-Development Nexus": The European Community's Instrument for Stability-Rationale and Potential*, Germany: German Development Institute.
- Giddens, A. (1987), *Social Theory and Modern Sociology*, USA: Stanford University Press.
- Giovannoni, E., Fabietti G. (2014), "What is Sustainability? A Review of the Concept and its Applications", (Ed.) C. Busco, M. L. Frigo, A. Riccaboni ve P. Quattrone, *Integrated Reporting: Concepts and Cases That Redefine Corporate Accountability*, Switzerland: Springer International Publishing.
- Gray, R. (2010), "Is Accounting for Sustainability Actually Accounting for Sustainability and How Would We Know? An Exploration of Narratives of Organisations and the Planet", *Accounting, Organizations and Society*, 35(1), 47-62.
- Grondin, D. (2004), *(Re)Writing the "National Security State": How and Why Realists (Re)Built the(ir) Cold War*, Occasional Paper No. 4, Canada: Center for United States Studies.

- Hartman, J. (2012), "Sustainability and National Security", (Ed.) J. Hartman, K. Butts, B. Bankus ve S. Carney, *Sustainability and National Security*, USA: United States Army War College.
- Hearne, S., Alcorn, J., Goran, W. (2012), "Sustainable Security and Fragile States", (Ed.) J. Hartman, K. Butts, B. Bankus ve S. Carney, *Sustainability and National Security*, USA: United States Army War College.
- Held, D. (2002), "Law of States, Law of Peoples", *Legal Theory*, 8, 1-44.
- Kaul, I. (2013), *Global Public Goods: A Concept for Framing the Post-2015 Agenda*, Discussion Paper 2/2013, Germany: German Development Institute.
- Khagram, S., Clark, W. C., Raad, D. F. (2003), "From the Environment and Human Security to Sustainable Security and Development", *Journal of Human Development*, 4(2), 289-313.
- Kidd, C. V. (1992), "The Evolution of Sustainability", *Journal of Agricultural and Environmental Ethic*, 5(1), 1-26.
- Langille, H. P. (2016), *Sustainable Common Security*, Mondial, Canada: World Federalists.
- Levin, S. (2006), "Learning to Live in a Global Commons: Socioeconomic Challenges for a Sustainable Environment", *Ecological Research*, 21(3), 328-333.
- OECD (2007), *OECD Handbook on Security System Reform: Supporting Security and Justice*, Paris: OECD.
- Orr, D. W. (2011), "National Security and Sustainability", *Journal of Environmental Studies and Sciences*, 1, 36-43.
- Oxford Research Group. (2011), Sustainable Security. A Briefing for Friends, http://nfpb.org.uk/f/nfpb/field/attachments/sustainability_security_briefing_web_0.pdf, (27.06.2017).
- Parlak, B., Doğan, K. C. (2016), *Kamu Yönetimi: Kamu Yönetimi Disiplininin Gelişmesinde Rol Oynayan Kuramsal Yönler Üzerine Bir Giriş*, İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Reed, M. G., Slaymaker, O. (1993), "Ethics and Sustainability", *Environment and Planning A: Economy and Space*, 25(5), 723-739.
- Robinson, J. (2004), "Squaring the Circle? Some Thoughts on the Idea of Sustainable Development", *Ecological Economics*, 48(4), 369-384.
- Rogers, P. (2007), *Towards Sustainable Security Alternatives to the War on Terror*, Oxford Research Group International Security Report 2007, UK: Oxford Research Group.
- Rogers, P. (2017), Sustainable Security in Trump Era, http://www.oxfordresearchgroup.org.uk/publications/paul_rogers_monthly_briefing/sustainable_security_trump_era, (27.06.2017).
- Rubenstein, R. E. (2017), "State Security, Human Security, and the Problem of Complementarity", (Ed.) E. D. Jacobs, *Rethinking Security in the Twenty-First Century*, New York: Palgrave.
- Özalp, O. N. (2014), "Uluslararası İlişkilerde Başarısız Devletler Sorunsalı ve Bu Sorunsalın Uluslararası Hukuka Etkileri", *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 72(1), 349-362.
- Smith, G. E. (2008), *In Search of Sustainable Security Linking National Security, Human Security, and Collective Security to Protect America and Our World*, USA: Center for American Progress.
- Stremlau, J. (1990), *After the Cold War: Security for Development*, Policy Research Working Paper, Washington: The World Bank.
- UNDP (1990), *Human Development Report 1990*, New York: Oxford University Press.
- UNDP (1994), *Human Development Report 1994*, New York: Oxford University Press.
- UNDP (2014), *Foresight as a Strategic Long-Term Planning Tool for Developing Countries*, Singapore: Global Centre for Public Service Excellence.
- United Nations. (1972), Report of the United Nations Conference on the Human Environment. <http://www.un-documents.net/aconf48-14r1.pdf>, (27.06.2017).
- United Nations. (1987), *Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future*, USA: Oxford University Press.
- United Nations. (2000a), *United Nations Millennium Declaration*, New York.

United Nations. (2000b), *Women, Peace and Security: Understanding the Implications, Fulfilling the Obligations*, United Nations Security Council Resolution 1325, New York.

United Nations. (2004), *A More Secure World: Our Shared Responsibility, Secretary-General's High-Level Panel on Threats, Challenges and Change*, New York.

United Nations. (2015), *Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development*, New York.

Vaahoranta, T. (2010), "How Energy and Climate Change May Pose a Threat to Sustainable Security", (Ed.) G. P. Herd, *Great Powers and Strategic Stability in the 21st Century: Competing Visions of World Order*, London: Routledge.

Voigt, C. (2009), "Sustainable Security", *Yearbook of International Environmental Law*, 19(1), 163-196.

Walker, B., Salt, D. (2006), *Resilience Thinking: Sustaining Ecosystems and People in a Changing World*, Washington: Island Press.

Weber, M. (1946), "Politics as a Vocation", (Ed.) H. H. Gerth ve C. W. Mills, *From Max Weber: Essays in Sociology*, USA: Oxford University Press.

World Bank. (2011), *World Development Report 2011: Conflict, Security and Development*, Washington: The World Bank.

Yüksel, C. (2006), "Kamu Yönetiminde Etik ve Türk Kamu Yönetiminde Etik Hakkında Yeni Yasal Düzenlemeler", *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 64(2), 167-212.

<https://sustainablesecurity.org/category/marginalisation/inclusive-security/>, (28.06.2017).

<https://sustainablesecurity.org/category/populism-and-sustainable-security/>, (18.07.2017).

http://www.act.nato.int/images/stories/media/doclibrary/171004_sfa_2017_report_txt.pdf, (14.07.2018).

<https://www.oxfordresearchgroup.org.uk/sustainable-security-index-research-note-on-global-opportunities-for-refugees-and-migrants>, (28.06.2018).